

Waarom kweekt men bij het recreatiezoekende publiek nog meer behoeften? De doorsnee-toerist is van het bestaan van deze heide nauwelijks of in het geheel niet op de hoogte. Of dit fietspad in de hei langs een ven of door een bosrand loopt, dat blijft hem veelal hetzelfde. Laten wij in vredesnaam toch in een dergelijk uniek vogelreservaat geen recreatieve voorzieningen treffen. Zijn wij dan helemaal niet in staat „stilte“-gebieden te scheppen of te bewaren?

Mensen met voldoende ondernemingsgeest vinden toch wel een niet verhard fietspad door de hei. Laat dit dan hun ontdekking zijn, maar laten wij niet de fout begaan een dergelijk reservaat te ontsluiten voor het grote publiek, dat reeds volkomen te-

vreden is met een bosrand annex picknickplaats of een uitzicht over de hei of een ven. Kweek niet ondoordacht nog meer behoeften aan.

Mag ik daarom deze noodkreet uit de Brabantse Kempen besluiten met een verzoek aan alle natuurbeschermende instanties, stappen te ondernemen om zo snel mogelijk een verdere ontginning van de Neterselsche Hei — op welke manier dan ook — te verhinderen. Zeker zo belangrijk is, dat het fietspad dwars door de hei er nooit zal mogen komen. Een verdere ontsluiting van dit gebied zal in de toekomst het verlies gaan betekenen van een van Nederlands rijkste vogelterreinen buiten het kustgebied.

Een vegetatiekartering van het Liesbosch

(slot)

H. N. LEYS.

(Stiboka-Bennekom)

In het voorgaande betoog is enkele malen gesproken over het samengaan van bepaalde bodemeenheden met vegetatietypen. Fig. 2 geeft nu door middel van een aantal spectra de relatie c.q. correlatie weer. De cijfers in de staafjeskolommen hebben betrekking op het aantal waarnemingen, terwijl een x in een aantal spectra aangeeft dat het hier een percentage betreft van minder dan 1%. De verticale optelling van een en dezelfde eenheid is steeds 100%. De betekenis van de betreffende bodemeenheden is als volgt:

B = Boveengronden (nat).

Sterk veraard veen van 50 - 80 cm dik,

gelegen op een zandondergrond al of niet met een podzol.

BB = Bruine Beekeerdgronden (nat).

Roestige, sterk tot zeer sterk lemige zandgronden.

DG = Dunne Gooreerdgronden (vochtig tot nat).

Roestarme, zwak tot sterk lemige zandgronden met een dunne bovengrond.

MG = Matig Dikke Gooreerdgronden (nat).

Roestarme, zwak tot sterk lemige zandgronden met een matig dikke bovengrond c.q. cultuurdek.

E = Zwarte Enkeerdgronden (vochtig).

Oude leemarme cultuurgrond met een

mestdek van meer dan 50 cm dikte.

L = *Laarpodzolgronden* (overwegend vochtig).

Sterk tot zwak lemige humuspodzolen, ontstaan onder natte bodem-omstandigheden, met een cultuurdek van ongeveer 40 cm.

V = *Veldpodzolgronden* (vochtig).

Als *L*, maar met een humushoudende geploegde (verwerkte) bovengrond.

H = *Haarpodzolgronden* (matig droog).

Als *L* en *V*, maar overwegend leemarm en ontstaan onder droge bodem-omstandigheden en meestal diep vergraven.

D = *Duinvaaggronden* (vochtig tot droog) Humushoudende stuifzandgronden, gelegen op een zandondergrond al of niet met een podzol.

Tijdens het onderzoek is eveneens enige aandacht besteed aan de verspreiding van een aantal plantesoorten in het Liesbosch. Door de bestudering van de patronen van deze „single value” kaartjes en door onderlinge vergelijking is het mogelijk gebleken de detailvegetatietypenkaart beter te interpreteren. Hierbij zij dan nog vermeld, dat het om technische redenen niet mogelijk is op deze plaats de detailvegetatiekaart schaal 1 : 5000 te publiceren. Ter nadere informatie zijn op de detailkaart een 17-tal vegetatietypen (zie tabel op p. 93) onderscheiden, terwijl tevens ter vergelijking de legenda-eenheden zijn vermeld, die op het vereenvoudigde vegetatiekaartje (fig. 1 in eerste deel van dit artikel, p. 66) voorkomen.

Voorts is op deze detailkaart met diverse arceringen het voorkomen aangegeven van Pitrus (*Juncus effusus*), Adelaarsvaren (*Pteridium aquilinum*), Dubbelloof (*Blechnum spicant*), Wijfjesvaren (*Athyrium filix-femina*) en 3 varianten met verschillende bedekkingen van Pijpestro (*Moli-*

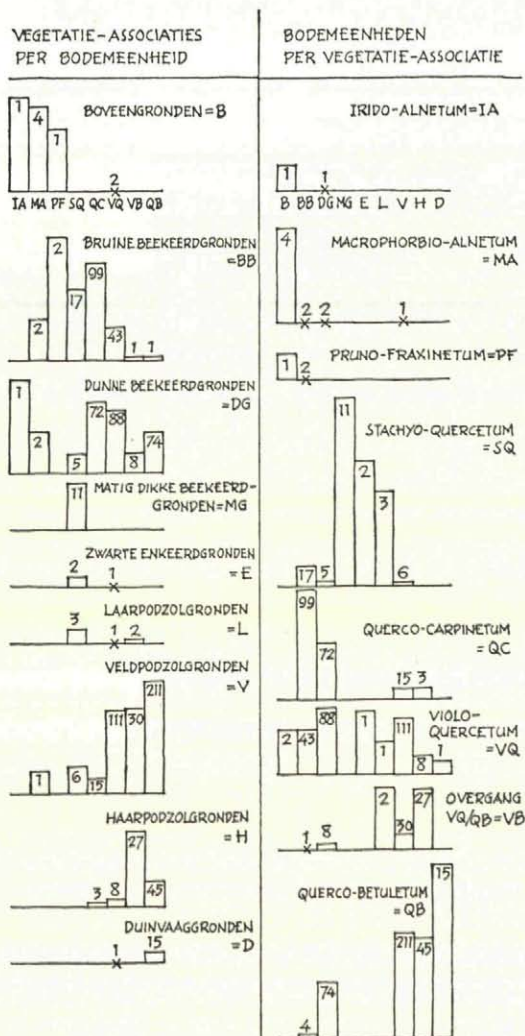

Fig. 2. Spectra van de vegetatie-associaties per bodemeenheid en van de bodemeenheden per vegetatie-associatie.

nia caerulea) nl. minder dan 5% bedekkend, 5-50% bedekkend en meer dan 50% bedekkend.

Enkele aantekeningen betreffende de verspreiding van een aantal soorten in het Liesbosch.

Hiertoe zijn een 20-tal planten uitgekozen

Vergelijking van de vegetatietypen, die op de detailvegetatiekaart en op het vereenvoudigde vegetatiekaartje zijn onderscheiden.

Legenda vegetatietypen kaart 1 : 5 000	Legenda-eenheid corresponderend met het kaartje in dit artikel
(1) Irido-Alnetum	1
(2) Macrophorbio-Alnetum	2
(3) Pruno-Fraxinetum	3
(4) Stachyo-Quercetum	4
(5) Quercu-Carpinetum fraxinetosum	} 5
(6) Quercu-Carpinetum loniceretosum	
(8) Violo-Quercetum met Teucrium scorodonia	6A
(7) Violo-Quercetum met Solidago virgaurea	} 6
(9) Violo-Quercetum met Holcus mollis	
(11) Violo-Quercetum met Agrostis tenuis	
(10) Quercu-Betuletum met Lonicera periclymenum	} 7L
(15) Quercu-Betuletum met Rubus „fruticosus”	
(12) Quercu-Betuletum met Deschampsia flexuosa	} 7
(13) Quercu-Betuletum met Vaccinium myrtillus	
(14) Quercu-Betuletum „Kaalaspect”	
(16) Calluno-Genistetum met Ulex europaeus	(niet vermeld)
(17) Quercu-Betuletum à Violo-Quercetum	6, 7L of 7

(fig. 3). In de eerste plaats moet de Bosanemoon (*Anemone nemorosa*) genoemd worden. Deze soort blijkt hoofdzakelijk voor te komen op de Beekeerdgronden en de Gooreerdgronden. Ditzelfde geldt voor Speenkruid (*Ficaria verna*), dat echter steeds de grootste voorkeur vertoont voor

de Beekeerdgronden. Soorten als Eenbloemig parelgras (*Melica uniflora*), Le-lietje der dalen (*Convallaria majalis*), Gierstgras (*Milium effusum*), Schaafstro (*Equisetum hiemale*) en Adderwortel (*Polygonum bistorta*) geven ongeveer dezelfde bodemkundige relatie te zien. In iets mindere mate is dit het geval met de Wifjesvaren (*Athyrium filix-femina*) en Klimop (*Hedera helix*). De eerstgenoemde soort komt hoofdzakelijk voor op de natste plekken van deze bodemtypen. Een soort als Bochtige smeie (*Deschampsia flexuosa*) komt vrijwel uitsluitend voor op de Haarpodzolgronden, dus een veel droger en voedselarmere milieu. De soorten Dubbeloof (*Blechnum spicant*), Blauwe bosbes (*Vaccinium myrtillus*) en Guldenroede (*Solidago virgaurea*) blijken zeer sterk gecorreleerd met de zg. Veldpodzolgronden, terwijl ze tevens het voorkomen van de Bosanemoon praktisch uitsluiten. In vele gevallen fungeert hier Pijpestro (*Molinia caerulea*) als vochtindicator voor de iets nattere Veldpodzolen. Soorten als Valse salie (*Teucrium scorodonia*) en Zachte witbol (*Holcus mollis*) vertonen een sterke relatie met Gooreerdgronden en Beekeerdgronden, doch worden ook regelmatig aangetroffen op de zg. Veldpodzolgronden, waarschijnlijk op voedselrijkere plekken binnen deze podzolgronden. Adelaarsvaren (*Pteridium aquilinum*) en Kamperfoelie (*Lonicera periclymenum*) blijken meer op podzol- dan op Gooreerd- en Beekeerdgronden voor te komen! Dal-kruid (*Majanthemum bifolium*) komt op Gooreerdgronden, Beekeerdgronden en Veldpodzolgronden ongeveer evenveel voor, terwijl de Pitrus (*Juncus effusus*) speciaal verschijnt op de relatief rijkere bodems en op percelen die sterk vergraven zijn of hij komt voor in jonge open aanplantingen.

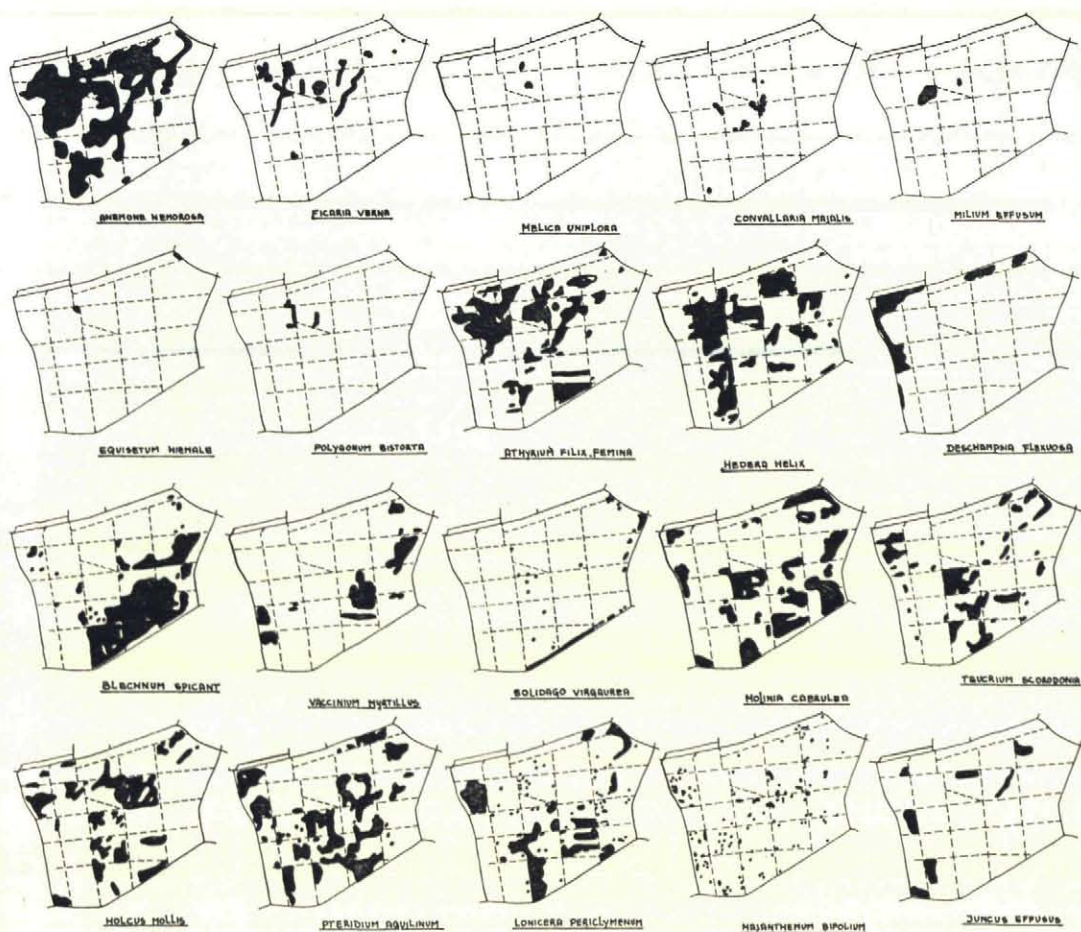

Fig. 3. Verspreiding in het Liesbosch van: Bosanemoon, Speenkruid, Eenbloemig parelgras, Lelietje van dalen, Gierstgras, Schaafstro, Adderwortel, Wijjesvaren, Klimop, Bochtige smele, Dubbelloof, Blauwe bosbes, Guldenroede, Pijpestro, Valse salie, Zachte witbol, Adelaarsvaren, Kamperfoelie, Dalkruid en Pitrus.

In dit verslag zou het uiteraard te ver men in te gaan. Het geheel dient slechts voeren uitvoeriger op een aantal proble- als een informatie over een interessant bos.

Litteratuur

H. Doing, 1963. Übersicht der floristischen Zusammensetzung, der Structur und der dynamischen Beziehungen niederländischen Wald- und Gebüschgesellschaften.